

สำเนาฉบับ

ประกาศกรมการข้าว

เรื่อง เตือนภัยเพื่อป้องกันการระบาดของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล

ด้วยในระยะนี้ได้เกิดการระบาดของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลในพื้นที่หลายจังหวัด เนื่องจากสภาพอากาศช่วงนี้มีฝนตกในหลายพื้นที่ซึ่งหลังจากฝนตกทำให้อากาศร้อนชื้น และมีแดดจัดในตอนกลางวัน สภาพอากาศดังกล่าวมีความเหมาะสมในการขยายประชากรเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลได้อย่างรวดเร็ว ประกอบกับเกษตรกรในพื้นที่ที่พบการระบาดส่วนใหญ่ปลูกข้าวพันธุ์ที่ไม่ต้านทานต่อเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล และกรมส่งเสริมการเกษตรได้รายงานสถานการณ์ศัตรูข้าว (ข้อมูล ณ วันที่ ๗ กันยายน ๒๕๕๔) ว่าพบการระบาดของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลในพื้นที่ ๑๑ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อ่างทอง ชัยนาท สระบุรี นครปฐม นครนายก ฉะเชิงเทรา สุรินทร์ ศรีสะเกษ พิจิตร และจังหวัดแพร่ และศูนย์วิจัยข้าวในพื้นที่ได้รายงานสถานการณ์การระบาดของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลในพื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรี และจังหวัดสุรินทร์ ซึ่งมีแนวโน้มจะขยายพื้นที่การระบาดในวงกว้าง ดังนั้น เพื่อเป็นการแจ้งเตือนและป้องกันการระบาดของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลไปยังเกษตรกรในจังหวัดที่พบการระบาด และจังหวัดที่มีพื้นที่ติดต่อกันหรือใกล้เคียงกัน กรมการข้าวจึงมีข้อเสนอแนะในการปฏิบัติเพื่อลดความเสียหายจากการระบาด ตามคำแนะนำแนบท้ายประกาศนี้ ดังนี้

๑. ในแหล่งที่มีการระบาด และควบคุมระดับน้ำในนาได้ หลังปักดำหรือหว่าน ๒ - ๓ สัปดาห์ จนถึงระยะตั้งท้อง ควรควบคุมน้ำในแปลงนาให้พอดินเปียก หรือมีน้ำเรี่ยผิวดินนาน ๗ - ๑๐ วัน แล้วปล่อยขังทิ้งไว้ให้แห้งเองสลับกันไป จะช่วยลดการระบาดของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล

๒. ในระยะข้าวแตกกอ (อายุ ๑ - ๔๐ วัน หลังหว่านข้าว) เมื่อตรวจพบตัวอ่อนของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล ไร่ที่ ๑ - ๒ จำนวนมากกว่า ๑๐ ตัวต่อต้น ให้ใช้สารฆ่าแมลงบูโพรเฟซิน หรือใช้สารอีโทเฟนพรอกซ์ โดยใช้อัตราตามคำแนะนำที่ระบุในฉลาก และปรึกษาเจ้าหน้าที่ศูนย์วิจัยข้าวและศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวในพื้นที่

๓. ในระยะข้าวแตกกอเต็มที่ (อายุ ๔๑ - ๖๐ วัน) เมื่อพบเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลส่วนใหญ่เป็นตัวอ่อนและตัวเต็มวัยชนิดปีกสั้น จำนวนมากกว่า ๑ ตัวต่อ ๓ ต้น ให้ใช้สารอีโทเฟนพรอกซ์ หรือไอโซไพเรคาร์บ โดยใช้อัตราตามคำแนะนำที่ระบุในฉลาก และปรึกษาเจ้าหน้าที่ศูนย์วิจัยข้าวและศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวในพื้นที่

๔. ในระยะข้าวตั้งท้องถึงออกรวง เมื่อพบเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล ๑๐ ตัวต่อกอ หรือ ๑ ตัวต่อ ๓ ต้น และไม่พบมวนเขียวคูดไข่หรือพบจำนวนน้อยมาก ให้ใช้สารไดโนทีฟูเรน หรือสารคาร์โบซัลแฟน โดยใช้อัตราตามคำแนะนำที่ระบุในฉลาก และปรึกษาเจ้าหน้าที่ศูนย์วิจัยข้าวและศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวในพื้นที่

๕. ในระยะข้าวใกล้เก็บเกี่ยว หากพบการระบาด โดยต้นข้าวในนามีอาการแห้งเป็นหย่อมๆ หรือพบมีเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลบินมาเล่นแสงไฟ ให้ใช้เครื่องดูดแมลงล่อทำลายเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล ตั้งแต่เวลา ๑๙.๐๐ - ๒๒.๐๐ น. เพื่อลดจำนวนเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลที่จะอพยพไปยังแปลงปลูกข้าวใหม่

๖. ในการเพาะปลูกข้าวรอบใหม่ ในฤดูนาปรัง ควรปฏิบัติดังนี้

๖.๑ หลีกเลี่ยงการปลูกข้าวพันธุ์ที่ไม่ต้านทานเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล เช่น พันธุ์ปทุมธานี ๑ และพันธุ์ กข๓๕ ควรปลูกข้าวพันธุ์ต้านทานเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล เช่น พิชณุโลก ๒ สุพรรณบุรี ๒ สุพรรณบุรี ๓ สุพรรณบุรี ๔๐ กข๓๑ กข๔๑ กข๔๗ และกข๔๘ ไม่ควรปลูกพันธุ์เดียวกันเกิน ๔ ฤดูปลูก ควรปลูกสลับกันระหว่างพันธุ์ต้านทานสูงกับพันธุ์ทนทานหรือพันธุ์อ่อนแอปานกลาง โดยพิจารณาอายุเก็บเกี่ยวให้ใกล้เคียงกัน เพื่อลดความเสียหายเมื่อเกิดการระบาดรุนแรง

๖.๒ ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อป้องกันกำจัดเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล ก่อนเกิดการระบาด คือ ๑ ลด - ๒ งต - ๓ เพิ่ม ดังนี้ ลดอัตราการทำนาเมล็ดพันธุ์ข้าว เป็น ๑๕ - ๒๐ กิโลกรัมต่อไร่ งดใช้สารเคมีฆ่าแมลงในระยะข้าวอายุต่ำกว่า ๔๐ วัน งดใช้อะบาเม็กติน และไซเพอร์เมทริน ในนาข้าว เพิ่มการปลูกข้าวพันธุ์ต้านทาน เพิ่มการปลูกพืชมีดอกบนคันนาเพื่อรักษาสมดุลศัตรูข้าว เพิ่มการสำรวจตรวจเยี่ยมแปลงนาสม่ำเสมอ

ทั้งนี้ เพื่อให้การป้องกันกำจัดเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลได้ผล เกษตรกรต้องหมั่นสำรวจแปลงนาอย่างสม่ำเสมอ ทำการตรวจนับความหนาแน่นของประชากรเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลที่กำลังระบาด และปฏิบัติตามคำแนะนำดังกล่าวข้างต้น

ประกาศ ณ วันที่ ๒๕ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๙

(นายอนันต์ สุวรรณรัตน์)
อธิบดีกรมการข้าว

เพื่อแจก/ร่าง/พิมพ์ ทาน.....ได้ตรวจ ประกาศเตือนภัยศัตรูข้าว/ประกาศเตือนภัยเพลี้ยฯ/๒๒กย.๕๙
12/2/59 ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมการผลิตข้าว

คำแนะนำการป้องกันกำจัดเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล

เอกสารแนบท้ายประกาศกรมการข้าว เรื่อง เตือนภัยเพื่อป้องกันการระบาดของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล ลงวันที่ กันยายน ๒๕๕๘

ลักษณะ	ลักษณะการทำลาย	คำแนะนำในการป้องกันกำจัด	หมายเหตุ
 <p>กีบสีน้ำตาล (ปีกสั้น)</p> <p>กีบสีเขียว (ระยะพัฒนาการสีน้ำตาล)</p> <p>- เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล <i>Nilaparvata lugens</i> (Stål) เป็นแมลงจำพวกปากดูด ตัวเต็มวัยมีลำตัวสีน้ำตาลถึงสีน้ำตาลปนดำ มีรูปร่าง ๒ ลักษณะ คือ ชนิดปีกยาว (macropterous form) และชนิดปีกสั้น (bracrypterous form) ชนิดมีปีกยาวสามารถเคลื่อนย้ายและอพยพไปในระยะทางไกลและไกล โดยอาศัยกระแสลมช่วย ตัวเต็มวัยเพศเมียจะวางไข่เป็นกลุ่ม ส่วนใหญ่วางไข่ที่กาบใบข้าว หรือเส้นกลางใบ โดยวางไข่เป็นกลุ่มเรียงแถวตามแนวตั้งฉากกับกาบใบข้าว บริเวณที่วางไข่จะมีรอยซ้ำเป็นสีน้ำตาล</p>	 <p>อาการไหม้ (hopperburn) ของต้นข้าว</p> <p>- เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล ทั้งตัวอ่อนและตัวเต็มวัย ทำลายข้าวโดยการดูดกินน้ำเลี้ยงจากเซลล์ท่อน้ำท่ออาหาร บริเวณโคนต้นข้าว ระดับเหนือผิวน้ำ ทำให้ต้นข้าวมีอาการใบเหลืองแห้ง ลักษณะคล้ายถูกน้ำร้อนลวกแห้งตายเป็นหย่อมๆ เรียกอาการไหม้ (hopper burn) โดยทั่วไปพบอาการไหม้ในระยะข้าวแตกกอถึงระยะออกรวง ซึ่งตรงกับช่วงรุ่นที่ ๒ - ๓ (generation) ของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลในนาข้าวที่ขาดน้ำ ตัวอ่อนจะลงมาอยู่ที่บริเวณโคนกอข้าวหรือบนพื้นดินที่แฉะมีความชื้น นอกจากนี้เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลยังเป็นพาหะนำเชื้อไวรัส โรคใบหงิก (rice raggedstunt) มาสู่ต้นข้าว ทำให้ต้นข้าวมีอาการแคระแกร็นต้นเตี้ยใบสีเขียวแคบและสั้นใบแก่ช้ากว่าปกติปลายใบบิด เป็นเกลียว และขอบใบแห้งวัน</p>	<p>๑. ในแหล่งที่มีการระบาดและควบคุมระดับน้ำในนาได้ หลังปักดำหรือหว่าน ๒ - ๓ สัปดาห์ จนถึงระยะตั้งท้อง ควรควบคุมน้ำในแปลงมาให้พอดีดินเปียก หรือมีน้ำเรี่ยผิวดินนาน ๗ - ๑๐ วัน แล้วปล่อยช่วงทิ้งไว้ให้แห้งเอง สลับกันไป จะช่วยลดการระบาดของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล</p> <p>๒. ในระยะข้าวแตกกอ (อายุ ๑ - ๔๐ วัน หลังหว่านข้าว) เมื่อตรวจพบตัวอ่อนของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล วัยที่ ๑ - ๒ จำนวนมากกว่า ๑๐ ตัวต่อต้น ให้ใช้สารฆ่าแมลงบูโพรเพนซิน หรือใช้สารอีโทเฟนพรอกซ์</p> <p>๓. ในระยะข้าวแตกกอเต็มที่ (อายุ ๔๑ - ๖๐ วัน) เมื่อพบเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลส่วนใหญ่เป็นตัวอ่อนและตัวเต็มวัยชนิดปีกสั้น จำนวนมากกว่า ๑ ตัวต่อ ๑ ต้น ให้ใช้สารอีโทเฟนพรอกซ์ หรือ ไอโซไพโรคาร์บ</p> <p>๔. ในระยะข้าวตั้งท้องถึงออกรวง เมื่อพบเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล ๑๐ ตัวต่อกอ หรือ ๑ ตัวต่อ ๑ ต้น และไม่พบมวนเขียวดูดไข่หรือพบจำนวนน้อยมาก ให้ใช้สารไดโนทีฟูเรน หรือสารคาร์โบซัลเฟน</p> <p>๕. ในระยะข้าวใกล้เก็บเกี่ยว หากพบการระบาด โดยต้นข้าวในนามีอาการแห้งเป็นหย่อมๆ หรือพบมีเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลบินมาเล่นแสงไฟ ให้ใช้เครื่องดูด แผลง ล่อทำลาย ตั้งแต่เวลา ๑๙.๐๐ น. ถึง ๒๒.๐๐ น. เพื่อลดจำนวนเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลที่จะอพยพไปยังแปลงปลูกข้าวใหม่</p>	<p>- เกษตรกรต้องหมั่นสำรวจแปลงนาอย่างสม่ำเสมอ เพื่อทราบความหนาแน่นของประชากรเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลที่กำลังระบาด และปฏิบัติตามคำแนะนำดังกล่าวข้างต้น</p> <p>- การใช้สารเคมีฆ่าแมลง ควรใช้อัตราตามคำแนะนำที่ระบุในฉลาก และปรึกษาเจ้าหน้าที่ศูนย์วิจัยข้าวและศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวในพื้นที่</p>

คำแนะนำการป้องกันกำจัดเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล

เอกสารแนบท้ายประกาศกรมการข้าว เรื่อง เดือนกัญเพื่อป้องกันการระบาดของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล

ลงวันที่ กันยายน ๒๕๕๙

ลักษณะ	ลักษณะการทำลาย	คำแนะนำในการป้องกันกำจัด	หมายเหตุ
ไขมีลักษณะรูประสวย โค้งคล้ายกล้วยหอม มีสี ขาวขุ่น ตัวอ่อนมี ๕ ระยะ ระยะตัวอ่อน ๑๖ - ๑๗ วัน ตัวเต็มวัยเพศเมียชนิดปีก ยาวมีขนาด ๔ - ๔.๕ มิลลิเมตร วางไข่ประมาณ ๑๐๐ ฟอง เพศผู้มีขนาด ๓.๕ - ๔ มิลลิเมตร เพศเมียชนิดปีกสั้นวางไข่ ประมาณ ๓๐๐ ฟอง ตัวเต็มวัยมีชีวิตประมาณ ๒ สัปดาห์ ในหนึ่งฤดูปลูก ข้าวเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล สามารถเพิ่มปริมาณได้ ๒ - ๓ รุ่น (Generation)		๖. ในการเพาะปลูกข้าวรอบใหม่ ในฤดูนาปรัง ควรปฏิบัติดังนี้ ๖.๑ หลีกเลี่ยงการปลูกข้าว พันธุ์ที่ไม่ต้านทานเพลี้ยกระโดด สีน้ำตาล เช่น พันธุ์ปทุมธานี ๑ และพันธุ์ กข๓๕ ควรปลูกข้าว พันธุ์ต้านทานเพลี้ยกระโดด สีน้ำตาล เช่น พิชญโลก ๒ สุพรรณบุรี ๒ สุพรรณบุรี ๓ สุพรรณบุรี ๔๐ กข๓๑ กข๔๑ กข๔๗ และกข๔๙ ไม่ควรปลูก พันธุ์เดี่ยวติดต่อกันเกิน ๔ ฤดูปลูก ควรปลูกสลับกันระหว่างพันธุ์ ต้านทานสูงกับพันธุ์ทนทาน หรือพันธุ์อ่อนแอปานกลาง โดยพิจารณาอายุเก็บเกี่ยวให้ ใกล้เคียงกัน เพื่อลดความเสียหาย เมื่อเกิดการระบาดรุนแรง ๖.๒ ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม เพื่อป้องกันกำจัดเพลี้ยกระโดด สีน้ำตาล ก่อนเกิดการระบาด คือ ๑ งด - ๒ งด - ๓ เพิ่ม ดังนี้ ลดอัตราการใช้ปุ๋ยเคมีพันธุ์ ข้าว เป็น ๑๕ - ๒๐ กิโลกรัม ต่อไร่ งดใช้สารเคมีฆ่าแมลงใน ระยะข้าวอายุน้อยกว่า ๔๐ วัน งดใช้ยาฆ่าแมลง และไซเปอร์ เมทรีน ในนาข้าว เพิ่มการปลูก ข้าวพันธุ์ต้านทาน เพิ่มการ ปลูกพืชมีดอกบนคันนาเพื่อ รักษาสมดุลศัตรูข้าว เพิ่มการ สำรวจตรวจเยี่ยมแปลงนา สม่ำเสมอ	

คำแนะนำการใช้สารเคมีฆ่าแมลงเพื่อการควบคุมเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล

เอกสารแนบท้ายประกาศกรมการข้าว เรื่อง เตือนภัยเพื่อป้องกันการระบาดของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล

ลงวันที่ กันยายน ๒๕๕๙

อายุข้าว	คำแนะนำการใช้สารเคมีฆ่าแมลงในนาข้าว	หมายเหตุ
น้อยกว่า ๔๐ วัน - กรณีที่พบตัวเต็มวัย (ตัวแก่) ชนิดปีกยาว	- งดใช้สารเคมีฆ่าแมลงทุกชนิดในระยะนี้	- ควรกำจัดตัวแก่ที่มาเล่นแสงไฟตามบ้านและที่สาธารณะด้วยวิธีต่างๆ เช่น ใช้สวิงโอบ ไซ้ใบตองหรือวัสดุอื่นๆ ทาน้ำมันพืชหรือน้ำมันเครื่องที่ใช้แล้วหรือกาเวนเขียว ใช้เครื่องดูดแมลงกับดักแสงไฟ ทั้งนี้ให้ปฏิบัติโดยพร้อมเพรียงกันในแต่ละชุมชน (หมู่บ้านหรือตำบล) เพื่อลดจำนวนตัวแก่ที่จะวางไข่ในแปลงนา - ไม่แนะนำให้ใช้สารเคมีฆ่าแมลง เนื่องจาก ตัวแก่ชนิดปีกยาวสามารถบินหนีไปได้ และจะมีชีวิตอยู่ได้ไม่เกิน ๑๕ วัน - การใช้สารเคมีทำให้ตัวเต็มวัยที่มีปีกอพยพขยายพื้นที่การระบาดมากขึ้น - ไม่มีสารเคมีฆ่าแมลงใดๆ ที่สามารถทำลายไข่ของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลได้
- กรณีที่พบตัวอ่อน จำนวนมากกว่า ๕ ตัว ต่อต้น	- ให้ใช้สารเคมีฆ่าแมลง ได้แก่ บูโพรเฟซิน (ยับยั้งการลอกคราบ) หรือ อีโทเฟนพรอกซ์ (ถูกตัวตาย) หรือ บูโพรเฟซิน+ไอโซโปรคาร์บ (ยับยั้งการลอกคราบ+ถูกตัวตาย)	- ให้พ่นสารเคมีฆ่าแมลงถึงบริเวณโคนกอข้าว เนื่องจากเป็นบริเวณที่มีเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลอยู่หนาแน่น
๔๑-๖๐ วัน พบตัวอ่อนสีน้ำตาล และตัวแก่ชนิดปีกสั้น จำนวนมากกว่า ๑ ตัว ต่อต้น	- ให้ใช้สารเคมีฆ่าแมลง ได้แก่ อีโทเฟนพรอกซ์ (ถูกตัวตาย)	- ให้พ่นสารเคมีถึงบริเวณโคนกอข้าว เนื่องจากเป็นบริเวณที่มีเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลอยู่หนาแน่น

[Handwritten signature]

คำแนะนำการใช้สารเคมีฆ่าแมลงเพื่อการควบคุมเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล
เอกสารแนบท้ายประกาศกรมการข้าว เรื่อง เดือนภัยเพื่อป้องกันการระบาดของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล
ลงวันที่ กันยายน ๒๕๕๙

อายุข้าว	คำแนะนำการใช้สารเคมีฆ่าแมลงในนาข้าว	หมายเหตุ
มากกว่า ๒๐ วัน ถึงออกรวง หากพบตัวอ่อนและ ตัวแก่ชนิดปีกสั้น สีน้ำตาลเข้มถึงดำ	<p>- ไม่นำแนะนำให้ใช้สารเคมีฆ่าแมลงชนิดใดๆ</p> <p>- ระบายน้ำออกจากแปลงนา ให้ดินพอเปียก</p>	<p>- เนื่องจากจำนวนแมลงมากเกินไปกว่าที่สารเคมีฆ่าแมลงจะควบคุมได้ ประกอบกับจะมีการเคลื่อนย้ายเข้ามาของแมลงจากแปลงใกล้เคียงอยู่ตลอดเวลา จึงไม่คุ้มค่ากับการลงทุน</p> <p>- การใช้สารเคมีทำให้ตัวเต็มวัยที่มีปีกอพยพขยายพื้นที่การระบาดมากขึ้น</p> <p>- การระบายน้ำออกจากแปลงนา เพื่อให้สภาพแปลงนาไม่เหมาะกับการอยู่อาศัยของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล และนตสามารถขึ้นมากัดกินเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลได้</p>

Handwritten signature